

מסכת חגיגה

ה'רמ"ב"ס (הקדמה ל"פיה"ט"ע)

ואחרי מגילה מועד קטן, לפי שיש שתוף ביניהם ובין ימי הפורים. שכולם אסורים בספד ותענית. וכאשר גמר לדבר על הפרקים וחובותיהם וכל הנספח להם חתם במסכת חגיגה, לפי שהיא מחובת שלשה רגלים, ואיחרה לפי שאינה חובת הכל, שאין חייבין בה אלא הזכרים כמאמר ה' כל זכורך, ובכך נשלמה חלוקת הדברים בסדר מועד שתיים עשרה מסכתא.

ה'תא"רי (פגימה למסכת ג'י"ד)

זאת המסכתא ר"ל מסכת חגיגה היא מסדר מועד והורגלנו בלמודה אחר מסכת מגילה לסבה אשר זכרנו בפתיחת החבור, והיא כוללת ג' פרקים וסדרם לפי שטתנו א' הכל חייבים בראיה ב' אין דורשין ג' חמר בקדש, ואמנם ענין המסכתא בכללה יתבאר לנו ממנה שני ענינים כלליים, הראשון לבאר בו עניני ג' קרבנות שנצטוו ישראל להקריב בכל רגל ורגל משלשה רגלים עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה כמו שיתבאר ענינם בזאת המסכתא, והשני לבאר בו עניני טהרות וטמאות כפי שצריך לידיעת עניניהם לענין מעשר ותרומה וקדש. ונתגלגל ענין זה בכאן מתוך שהיו צריכים לטהר ברגל מפני קרבנותיהם. החלק הראשון אמנם יתבאר בפרק הראשון ובקצת הפרק השני, והחלק השני יתבאר בסוף הפרק השני ובפרק השלישי, וזהו ביאור ענין המסכתא ויסודה דרך כלל.

טעם נוסף לכך שמסכת זו היא האחרונה בסדר מועד, כתב בסוף ספר נתיבות עולם בשם ר' בצלאל הכהן מווילנא, שאפשר שמשום שחגיגה אינה נוהגת בזמן הזה, לכן נסדרה לבסוף, משא"כ שאר המסכתות שבסדר מועד נוהג ענינם גם בזמן הזה. [וביאר בזה גם הטעם שמסכת ביכורים נסדרה בסוף סדר זרעים].
[מתיבתא, הקדמה, אות א]

מנורת התא"ר (אל"ף)

והתורה שלומד ומלמד בעולם הזה מבכה עליו, כדגרסינן במדרש תנחומא: מעשה בחסיד אחד שהיה מתיחד במקום אחד והיה למד בו במסכת חגיגה. והיה מהפך בה ומהדרה כמה פעמים, עד שלמד אותה היטב והיתה שגורה בפיו ולא היה יודע מסכתא אחרת מן התלמוד והיה שוגה בה כל ימיו. כיון שנפטר מן העולם, היה בביתו לבדו ולא היה שום אדם יודע פטירתו. באה דמות אשה אחת ועמדה לפניו והרימה קולה בבכי ומספד ותרבה אנחתה וצעקתה, עד אשר נתקבצו ההמון ותאמר להם: ספדו לחסיד הזה וקברוהו וכבדו את ארונו ותזכו לחיי העולם הבא, שזה כבדני כל ימיו ולא הייתי עזובה ולא שכוחה. מיד נתקבצו כל הנשים וישבו עמה ועשו עליו מספד גדול ועצום והאנשים התעסקו בתכריכיו וכל צרכי קבורתו וקברו אותו בכבוד גדול. ואותה אשה בוכה וצועקת. אמרו לה: מה שמך: אמרה להם: חגיגה שמי. כיון שנקבר אותו חסיד נעלמה אותה האשה מן העין. מיד ידעו שמסכת חגיגה היתה, שנראית להם בצורת אשה ובאה בשעת פטירתו לספד לו ולבכותו ולקברו בכבוד, על שהיה שונה אותה תמיד ושוקד ללמוד בה. והלא דברים קל וחמר: ומה חסיד זה שלא למד אלא מסכתא אחת בלבד, כך, הלומד תורה הרבה ומלמדה לאחרים ומעמיד תלמידים הרבה על אחת כמה וכמה:

ק"ב הי"ט (פ"ק י"ג)

נחזור לענין מה שהתחלנו, כל אדם שעושה מצוה נעשה מן אותו מצוה מלאך אחד שמלמד תמיד זכות עליו, וכמו שארז"ל במ"ר פ' ויקרא, "עשה אדם מצוה אחת נותנין לו מלאך אחד לשמרו, כיון שאדם עושה שני מצות נותנין לו שני מלאכים. שנאמר, "כי מלאכיו יצוה לך". ונותנין לו דייקא מן אותן המצות נעשה מלאך לשמרו מכל נזק, ובא וראה מהמעשה בחסיד אחד שהיה דר בכפר קטן, ולא היה לו שום ספר רק גמרא אחת של מסכת חגיגה, והיה כל ימיו של אותו חסיד עוסק במסכת חגיגה והאריך ימים מאוד. ולבסוף קודם מותו נתלבש אותו המסכת בדמות אשה והלך לפניו אחר מותו עד שהביאו אותו חסיד לגן עדן.

א"כ"ר י"ג ה"י"ט (אל"ף)

עיי' ביוסף דעת לש"ב הג' מלבוב ששמע שסגולה ללמוד ביום היא"צ מסכת חגיגה ואפשר שהטעם שמצאתי במנורת המאור... שהביא תנחומא באחד שהי' לומד ביחוד מסכת חגיגה ונפטר והי' המסכת בוכה עליו והי' הולכת לחכמים ואומרת שנפטר האיש ההוא שילכו להתעסק עמו.

ענין גדול לחזר על מסכת חגיגה בכל רגל, אחרי שאין בידינו בעוה"ר לעלות ולראות ולקיים בפועל.

[מהנהגות הגר"מ רבינוביץ, בסוף ספרו 'אפיקי ים']